

Świadkowie historii to osoby, które osobiście doświadczyły ważnych wydarzeń historycznych – zarówno w skali kraju, jak i lokalnej społeczności. Ich opowieści to cenne źródło wiedzy, ale też refleksji nad tym, jak historia wpływa na losy jednostek. Rozmowa ze świadkiem historii może dotyczyć wydarzeń tak odległych jak II wojna światowa, ważne wydarzenia z okresu PRL (np. strajki, powstanie “Solidarności”, pielgrzymki papieża Jana Pawła II) ale także przemian ustrojowych po 1989 roku czy masowej emigracji po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Co ważne, świadek historii niekoniecznie musi być osobą, która pełniła istotną rolę – może to być zwykła osoba, której życie toczyło się w interesującym nas czasie. Każdy ma swoją opowieść, a każda opowieść jest inna, niepowtarzalna i interesująca. Wywiad możesz przeprowadzić z kimś z Twojej rodziny, sąsiedztwa albo lokalnej społeczności – ważne, by ta osoba przeżyła coś, co miało znaczenie dla historii. To działanie nauczy Cię słuchać aktywnie, zadawać dobre pytania i dokumentować ludzkie losy.

KRYTERIA WYKONANIA DZIAŁANIA:

- wybór tematu, wydarzenia historycznego i dobranie osoby - świadka historii do wywiadu
- spisanie pytań do rozmowy
- udokumentowanie wywiadu (nagranie, zdjęcia)
- opracowanie i zaprezentowanie wywiadu

REALIZACJA KROK PO KROKU

1 Wybierz temat z historii najnowszej, który chcesz zgłębić.

Temat powinien odnosić się do interesującego Cię wydarzenia lub okresu z historii najnowszej - ogólnopolskiej lub lokalnej (np. wybory 4 czerwca 1989 roku, wejście Polski do UE, strajki 1980 roku, itp.). Jednocześnie w odniesieniu do tego wydarzenia możesz określić węższy temat, o którym chcesz rozmawiać - np. rola kobiet w ruchu Solidarności w latach 80., życie codzienne w PRL w latach 70, zmiany w przemyśle samochodowym w Twoim mieście po przełomie 89 roku, itp.,

2 Wybierz osobę, z którą chcesz porozmawiać

Poszukaj kogoś, kto żył w interesującym Cię okresie i może opowiedzieć o nim z ważnej dla Ciebie perspektywy. Może to być kombatan, działacz opozycji, świadek stanu wojennego, osoba która wyemigrowała po 2004 roku, pracownik zakładu zamkniętego w latach 90. Jeśli porozmawiasz z więcej niż 1 osobą masz szansę na ciekawszą i szerszą perspektywę.

3 Umów się na spotkanie i przygotuj się do rozmowy

Zadzwoń lub porozmawiaj osobiście, wyjaśnij, dlaczego chcesz przeprowadzić wywiad i ile czasu to zajmie. W miarę możliwości zadbaj o spokojne, komfortowe miejsce spotkania (optymalnie - w domu lub dostępnym tylko dla Ciebie i rozmówcy pomieszczeniu, unikaj rozmów w miejscach publicznych, lub pomieszczeniach w których obecne są inne osoby). Spisz listę głównych pytań oraz dodatkowych, pomocniczych – najlepiej na kartce lub w telefonie. Zaplanuj pytania i scenariusze awaryjne, gdyby osoba nie była w stanie lub nie chciała odpowiedzieć na część pytań. Przygotuj się pod kątem faktograficznym - wynotuj sobie główne daty, nazwiska, wydarzenia - żeby móc do nich nawiązywać w rozmowie lub dopytywać.

4 Przeprowadź rozmowę

Zadbaj o zgodę na nagrywanie (jeśli chcesz zarejestrować rozmowę). Zaczynij od tzw. "small talku" – zapytaj rozmówcę o miejsce zamieszkania, pracę, rodzinę, szkołę w tamtym czasie - niech opowie trochę o sobie. Stopniowo przechodź do właściwych pytań. Pytaj o emocje, myśli, wspomnienia - one są często bardziej interesujące od faktów. Nie przerywaj, słuchaj uważnie.

5 Zapisz lub opracuj najciekawsze fragmenty rozmowy

Możesz sporządzić notatkę lub napisać krótki artykuł z najciekawszymi fragmentami wypowiedzi. Możesz też przygotować podcast lub prezentację multimedialną, jeśli wolisz formy cyfrowe.

6 Udokumentuj wywiad

Zrób zdjęcie ze spotkania (za zgodą rozmówcy), nagranie audio lub wideo, spis refleksje z rozmowy. Zgromadzony materiał może stać się częścią Twojego portfolio obywatelskiego.

WSKAZÓWKI PRAKTYCZNE

- Zadbaj o przyjazną atmosferę – herbata, ciastka i czas na rozgrzewkę pomogą rozmówcy się otworzyć.
- Czasem osoby potrzebują więcej czasu, by zacząć mówić o trudnych lub odległych sprawach – nie spiesz się, daj czas na “rozgadanie się”, pamiętaj że ciekawe i ważne treści mogą się pojawiać dopiero po pewnym czasie lub na sam koniec rozmowy.
- Warto prowadzić rozmowę w dwie osoby – jedna może zadawać pytania, druga notować lub obsługiwać nagranie.
- Szanuj granice rozmówcy – jeśli nie chce mówić na jakiś temat, nie naciskaj.
- Pytaj nie tylko o fakty, ale też o uczucia: „Co Pani wtedy myślała?”, „Czego się Pan bał?”, „Co zostało w pamięci do dziś?”
- Po zakończeniu rozmowy – podziękuj i przekaz efekt swojej pracy (np. artykuł lub nagranie).

CZAS NA TWOJĄ REFLEKSJĘ!

- Co było najciekawsze w rozmowie?
- Czy coś Cię zaskoczyło? Czego się dowiedziałas/dowiedziałeś nowego o wydarzeniu lub temacie, którego dotyczyła rozmowa?
- Jakie znaczenie - dla Ciebie, Twojej miejscowości lub całego kraju mają dziś tamte wydarzenia?

JAK DOKUMENTOWAĆ TO DZIAŁANIE W PORTFOLIO?

- lista pytań do rozmowy i inne notatki, które pomogły się Tobie przygotować
- zdjęcie ze spotkania (jeśli możliwe),
- nagranie audio lub wideo z wywiadu,
- spisane lub opracowane wypowiedzi rozmówcy,
- spisana Twoja refleksja po rozmowie,
- artykuł lub prezentacja, która powstała na podstawie rozmowy.